

**ÜNİVERSİTE PERSONELİ
İÇİN YOLSUZLUKLA
MÜCADELE KILAVUZU**

Bu Kılavuz, Ahmet Yesevi Üniversitesi çalışanlarının yolsuzluk kavramı, yolsuzluk karşısında yapılması gereken hareket, yolsuzluk suçu ve onun getirdiği sorumluluklardan haberdar edilmesi için hazırlanmıştır.

Kazakistan Cumhuriyeti 18 Kasım 2015 tarih № 410-V ҚРЗ sayılı “Yolsuzlukla Mücadele” Kanunu’nun 22.maddesine uygun olarak (01.05.2023 tarihli [değişiklik ve ekleme ile](#)) tüm resmi kurum ve kuruluşlar, [yarı resmi kuruluşlar ve devlet yetkilileri](#) kendi yetkisi dahilinde yolsuzlukla mücadele yürütmekle yükümlüdür.

Yolsuzluk - devlet görevlilerinin, devlet görevini yerine getirmeye yetkili kişiler veya eşit pozisyondaki şahısların, makamını (görevini) ve yetkilerini şahsı adına veya aracı kullanarak veya üçüncü şahıslar için mülki (mülki olmayan) iltimas ve imtiyaz almak amacıyla hukuka aykırı şekilde kullanmak ve benzeri imtiyazları sağlayarak kişileri rüşvetle satın almaktır.

Yolsuzluk suçu - kanunla idari veya cezai sorumluluk tayin edilen ve yolsuzluk belirtileri taşıyan yasadışı ve hatalı fiildir (hareket veya hareketsizlik). Size rüşvet teklif edilirse veya sizden rüşvet talep edilirse! Rüşvet, yolsuzluğun en tehlikeli ve yaygın belirtilerinden biridir.

Kazakistan Cumhuriyeti Ceza Kanunu’nda rüşvetle ilgili üç çeşit suç öngörülmüştür:

Rüşvet almak (366.madde);

Rüşvet vermek (367.madde);

Rüşvete aracı olmak (368.madde);

Mevzubahis rüşvet ise orada rüşvet alan ve rüşvet veren var demektir. Rüşvet olayında aracının da olması muhtemeldir.

Rüşvet almak en tehlikeli resmi (yetki/makam) suçlarından biridir. Özellikle bir grup insan tarafından veya şantaj yapılarak işlendiğinde yetkili kişinin yasal veya yasadışı hareketleri (hareketsizliği) dolayısıyla imtiyaz ve menfaat elde etmekten ibarettir.

Rüşvet vermek - yetkili kişiyi yasal veya yasadışı hareket (hareketsizlik) etmeye ikna etmeye, rüşvet teklif eden kişinin lehine; imtiyaz sağlamak veya başıboş şekilde hareket etmesine müsamaha edilmesi ve göz yumulmasıdır.

Rüşvete aracı olmak - rüşvet alan ve teklif eden arasında anlaşma veya gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Rüşvet sayılan eylem/maddeler - Eşyalar; para, banka çekleri ve menkul kıymetler, değerli metal ve taşlardan yapılmış eşyalar, arabalar, yiyecek, video ekipmanı ve diğer eşyalar, apartmanlar, evler, kır evleri, garajlar, arazi ve diğer gayrimenkuller.

Hizmetler ve imtiyazlar; tıbbi tedavi, onarım ve inşaat işleri, tatil yerleri ve turistik geziler, yurtdışı seyahat ödemeleri, eğlence ve diğer masrafların ücretsiz veya indirimli olarak ödenmesi.

(Üstü kapalı/örtülü/gizli) Rüşvet; borç veya olmayan borcun ödenmesi şeklindeki banka kredisi, düşük maliyetli mallara ödeme yapılması, yüksek fiyatla mal satın alınması, rüşvet alan kişiye, akrabalarına, eşine dostuna iş sözleşmesi oluşturarak maaş ödemesi, indirimli kredi çekmek; dersler, makaleler ve kitapların satın alınmasını artırmak, “tesadüfi” kumar kazançları, düşük kiralar, kredi faiz oranının yükselmesi vb.

Koruma ve göz yumma, kamu hizmetinin kamuya açık olması, yani vatandaşların kamu hizmetine erişme ve kamu hizmetinde yeteneklerine ve mesleki eğitimlerine göre ilerleme hakkına eşit hak ile uyumsuz.

Genel koruma, özellikle haksız terfi, olağanüstü mantıksız terfi, ihtiyaçtan kaynaklanmayan diğer eylemlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili eylemlere atfedilebilir.

Göz yumma, örneğin memurun rüşvet verenin veya onun temsil ettiği kişilerin hizmetindeki eksiklikler veya ihlaller için önlem almamasını ve yasa dışı eylemlerine yanıt vermemesidir.

Koruma veya göz yumma rüşveti aşağıdaki koşullar altında gerçekleşir:

- 1) rüşvet alanın, rüşvet verenin lehine hareket etme veya (eylemsizlik) fırsatı kullanılır;
- 2) bu fırsatta mevzubahis kişiler arasındaki kontrol veya ast ilişkiler kullanılır;
- 3) her iki kişi de verilen hediyenin anlamını bilir (hediye, memurun uygun davranışı karşılığında rüşvet olarak verilir);

Rüşvet için Cezai Sorumlu Olan Kişiler

Rüşvet alan, resmi görevleri yerine getirmeye yetkili veya benzeri pozisyon sahibi kişi veya sorumlu devlet yetkilisi veya yabancı ülkenin veya uluslararası kuruluşun yetkili kişileri.

Rüşvet almak (366.madde)

Yetkili kişi bizzat veya aracı vasıtasıyla; para, menkul değerler, diğer mülk, mülk üzerinde hak veya kendisine veya başka kişilere mülki olarak menfaat veya vekil kişilerin menfaatine yapılan hareketler (hareketsizlikler) için, bu tarz hareketler (hareketsizlikler) işbu kişinin yetki alanı dahilinde ise göze yumma ve koruma rüşveti için rüşvet miktarının 50 katı tutarında para cezası veya mallarına el konulur ve belli makamlarda belirli görevleri yerine getirmesi ömür boyuna yasaklanarak 5 yıla kadar hapis cezası verilir. Önemli miktarda işlenen aynı eylemin yanı sıra yasa dışı rüşvet eylemleri (eylemsizlik), rüşvet miktarının 60 katı para cezası veya mülke el konulması, belirli pozisyonlarda çalışma veya belirli

faaliyetlerde bulunma hakkından ömür boyuna yoksun bırakılarak 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Önemli miktarda rüşvet para, menkul kıymetlerin değeri, diğer mülkler veya mülk niteliğindeki 50 ila 3000 aylık hesaplama göstergesi tutarında kâr olarak tanınır. Bu eylemler, gasp yoluyla veya bir grup insanın gizli anlaşmasıyla veya büyük çapta veya birkaç kez işlendiğinde, rüşvet miktarının 70 katı para cezasıyla veya mülküne el konularak belirli pozisyonlarda çalışma veya belirli faaliyetlerde bulunma hakkından ömür boyu yoksun bırakılarak 7 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Büyük miktarda rüşvet, paranın miktarı, menkul kıymet, diğer mülk veya mülk sıfatı taşıyan karın 3000 ila 10000 aylık hesaplama göstergesi olarak tanınır. Fiillerin bir suç grubu tarafından ve çok büyük miktarlarda işlenmesi halinde, malvarlığına el konulur ve ömür boyu belirli görevlerde bulunma veya belirli faaliyetlerde bulunma hakkından yoksun bırakılarak rüşvetin 80 katı para cezası veya 10 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Aşırı büyük miktarda rüşvet; para miktarı, menkul değerler ve diğer mülk veya mülk sıfatı taşıyan değerlerin 10000 aylık hesaplama göstergesi olarak tanınır.

Suç unsuru taşımaz; önemine göre hediyein değeri 2 aylık hesaplama göstergesini aşmazsa, önceden yapılan yasal hareket (hareketsizlik) için anlaşma olmadan hediye olarak mülk, mülk üzerinde hak veya diğer mülki faydaların ilk kez alınması disiplin veya idari ceza ile cezalandırılır.

Rüşvet vermek (367.madde)

Yetkili kişiye bizzat veya aracı vasıtasıyla rüşvet vermek, rüşvetin 20 katı miktarında para cezası veya mülke el konulması (veya el konulmadan), belirli pozisyonlarda çalışma veya belirli faaliyetlerde bulunma hakkından ömür boyuna yoksun bırakılarak 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Önemli ölçüde yapılan aynı fiil, rüşvetin 30 katı miktarında para cezası veya 5 yıla kadar hapis cezası, mülke el konularak (veya el konulmadan), belirli pozisyonlarda çalışma ve belirli faaliyetlerde bulunma hakkından ömür boyuna yoksun bırakma cezası ile cezalandırılır.

Grup halinde önceden anlaşarak büyük miktarda veya birkaç kez yapılan hareket, rüşvetin 40 katı miktarında para cezası veya mülke el konulması, belirli pozisyonlarda çalışma veya belirli faaliyetlerde bulunma hakkından ömür boyuna yoksun bırakılarak 7 ila 12 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Aşırı büyük miktarda veya suç grubu tarafından yapılan rüşvet eylemleri, rüşvet miktarının 50 katı tutarında para cezası veya mülke konulması, belirli pozisyonlarda çalışma veya belirle faaliyetlerde bulunma hakkından ömür boyu yoksun bırakılarak

10 ila 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Cezai sorumluluk gerektirmeyen durumlar: eğer kişinin yaptığı eylem (eylemsizlik) önceden anlaşmalı değil ise, yetkili kişiye 2 aylık hesaplama göstergesi tutarında veya başka değerli hediye vermesi durumu. Rüşvet veren, tehdit, şantaj sonucu bunu yapmışsa ve rüşvet hakkında ilgili makamlara kendi iradesiyle bilgi vermişse cezai suç sorumluluğundan kurtulur.

Rüşvete aracı olmak (368.madde)

Rüşvete aracılığın cezası; 10 aylık hesaplama göstergesi tutarında para cezası, mülke el konulması (veya el konulmadan), belirli pozisyonlarda çalışma veya belirli faaliyetlerde bulunma hakkından ömür boyuna yoksun bırakılarak 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suç grubu veya görevini kullanarak birkaç kez yapılan rüşvet eylemi için rüşvetin 20 katı tutarında para cezası veya mülke el konulması, belirli pozisyonlarda çalışma veya belirli faaliyetlerde bulunma hakkından ömür boyuna yoksun bırakılarak 6 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Rüşvet hakkında bilerek yalan ihbarda bulunmak

Kazakistan Cumhuriyeti Ceza Kanunu ile değerlendirilir ve 3 ila 7 yıla kadar özgürlüğünü kısıtlamak veya aynı süreyle hapis cezasıyla cezalandırılır (419.madde). Rüşvet direkt olarak “eğer konu bizim lehimize hallolursa size ..... verilir” ve dolaylı olarak teklif edilebilir.

Yasal düzenlemeler (Kazakistan Cumhuriyeti Yolsuzlukla Mücadele Kanunu):

1. KC 18.11.2015 tarih № 410-V ҚРЗ sayılı “Yolsuzlukla Mücadele Hakkında” Kanunu (01.05.2023 tarihli Değişiklik ve Ekleme ile).
2. KC Ceza Kanunu.
3. KC İdari Suç Kanunu.
4. KC İş Kanunu.
5. KC İdari Usul Kanunu.
6. Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 2 Şubat 2022 tarih 802 no'lu Kararnamesi ile onaylanan “2022-2026 KC Yolsuzlukla Mücadele Politikası” Yönergesi.
7. Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 14 Nisan 2005 tarih 1550 no'lu “Yolsuzlukla Mücadeleyi Güçlendirmeye, Devlet Organları ve Yetkililerinin Hizmetlerinde Düzen ve Disiplini Güçlendirmeye Yönelik Tedbirler Hakkında” Kararnamesi.
8. Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 2 Nisan 2002 tarih 839 no'lu Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na bağlı “Yolsuzlukla Mücadele Komisyonunun Kurulması” Kararnamesi.
9. Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetinin 30 Aralık 2015 tarih 1131 sayılı “Yolsuzluk Suçu Hakkında İhbar Eden Veya Yolsuzlukla Mücadele Sürecinde Destek Veren Kişileri Teşvik Etme Kurallarının Onaylanması Üzerine” Kararı.
10. Kazakistan Cumhuriyeti Yolsuzlukla Mücadele Ajansı Başkanı'nın 28 Ocak

2020 tarih 22 no'lu "Yolsuzlukla Mücadele Sürecinin Denetlenmesi Kurallarının Onaylanması Üzerine" Kararı.

11. Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Hizmet İşleri ve Yolsuzlukla Mücadele Ajansı Başkanı'nın 19 Ekim 2016 tarih 1 no'lu "Yolsuzluk Risklerinin İç Analizine İlişkin Model Prensiplerinin Onaylanması Üzerine" kararı.

12. Kazakistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin 13 Aralık 2001 tarih 18 no'lu "Yolsuzlukla Bağlantılı Suçlarla İlgili Ceza Davalarını Gören Mahkemelerin Uygulamaları Hakkında" kararı.

13. Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Hizmet İşleri ve Yolsuzlukla Mücadele Ajansı Başkanı'nın 13 Ekim 2016 tarih 7 no'lu "Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Hizmet İşleri ve Yolsuzlukla Mücadele Ajansı, Yolsuzlukla Mücadele Ulusal Bürosu'nun Yerel Organları Hakkında Hükümlerin Onaylanması Üzerine" kararı.

Not: Yasal Düzenlemeler ve [www.adilet](http://www.adilet.kz), www.zan.kz web siteleri üzerinden detaylı inceleme yapılabilir.

risk management
POLICY
CONSISTENCY
COMPLIANCE
adherence
mitigation
regulations
laws
process
guidelines

**Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi
Yolsuzlukla Mücadele Hizmeti**

E-posta: iktu.antikor@ayu.edu.kz

